

Kanal	: Bozlu Art Project
Başlık	: Bozlu Art Project, Balkan Naci İslimyeli, Arka Yüz - Back Side, 11 Şubat - 30 Mart 2014
Konuşmacı	: Prof. Dr. Balkan Naci İSLİMYELİ
Video Adresi	: https://youtu.be/PCV58jX6J2c
Yayın Tarihi	: 11 Şubat 2014

BOZLU ART PROJECT

Balkan Naci İslimyeli: Başat temalarımından biridir suçluluk. Suçluluk var olma bilincinin bir parçası yani “Neyim, kime aidim, ne kadar kendime aidim, neler yaptım, niçin yaptım, bunları sorguladım mı, ne verdim topluma, ne aldım vesaire.” İnsan, her zaman içten içe kendini sorgulayan bir canlı. Sanatçılar, özellikle öyle olmalı diye düşünüyorum. Suç, benim için çok önemli bir tema çünkü hayat suçluluk duygusundan kaçmak için kullandığımız aksesuarlarla, giysilerle dolaştığımız bir ironik defile gibi. Yani hep kaçak alanlar buluruz, ayıplarımızı örtecek partnerler buluruz, yalancı dostlar buluruz, kendimize yalan söyleriz filan, ama o suçluluk duygusu hep içimizdedir. O belki tutunamama duygusundan yani inanç eksikliğinden kaynaklanan bir şey. Yani ne Tanrı’ya tam sığınabiliyorsunuz ne sistemin tam içindesiniz ne dışındasınız. Yaşadığımız süreç içinde düşünün bir şey yapamıyorsunuz bir şey yapmanız gerek ama yapamıyorsunuz. Bu yüzden kendinizi küçük hissediyorsunuz, suçlu hissediyorsunuz. Bu her dönemde, kuşatıldığı çerçeveye kendi arasında sorun bulunan ve bu sorundan kurtulamayan insanın sonunda kendini yok etmesi gibi bir süreç. Zavallılığını, çaresizliğini, Tanrı karşısında, din karşısında, toplum değerleri karşısında hissettiği hissettiği küçülen bir insanın duyduğu suçluluk duygusu. Bu genetik bir şey, yaratıcı insanlarda bu olmalı zaten. Sanat, hayat boyu suçluluk duygusu duymaktır. Suçluluk bir kurbanlık duygusunu da bir arada getiriyor. Yani suçlu insan bir anlamda kurban ama kim suçsuz şimdi içerdekiler mi suçsuz, dışarıdakiler mi suçsuz yoksa hepimiz mi suçluyuz. Özellikle bu portrelerin başlangıcı Hitler Almanya’sı dönemine ait birtakım posterler geçti elime araştırırken. Onlarda genetikçilerin, bilim adamlarının Hitler’in himayesindeki, emrindeki bilim adamlarının çizdiği erkek portreleri vardı. Irklar tanımı vardı. Yani kafatasçı bir yaklaşımın saf Alman ırkını diğerlerinden ayırt etmek için çizdiği portreler vardı. O dönemin grafik üslubuyla çizilmiş ari ırk, sarı ırk bilmem ne şu bu hepsini çizmişler ve kafatasları değişik biçimde. Bunları da dağıtıyorlar ki insanlar birbirini ayırt etsin diye. Ben bunları aldım hepsini, hepsinin altına kendi yüzümü koydum ve bulandırdım o ırk ayrımını kendi gerçeğimden uzaklaştırdım. Yani bütün ırklardanım ben, bir tek insan varlığı var bu da benim kendi açımdan benim ve bütün bu ırkların aynı zamanda savunucusu, ahlaki temsilcisi, arkadaşlığımı mesajı vermek için. İşte orada gördüğünüz portreler onlardır. Yani öyle başladı. Sonra o çeşitli arşivlerden edindiğim portreleri esas dram onlardadır. Esas hikâye onlardadır. Eğer sizin verebilecek bir şeyiniz varsa esas onlara vermelisiniz. Esas onları kurtarmalısınız ki dünya onların öfkesinden, hincından kurtulduğu zaman daha mutlu bir dünya olacak tabii, daha adil bir dünya olacak. Onun için beni onların oluşturduğu dil, şiddet hatta yaratıcılıkta etkiliyor. Çünkü onlar toplumun değerleriyle hiçbir zaman uzlaşmamışlar. Zaten toplum onları dışlamış, bir kenara atmış, ötekileştirmiş. İşte o ötekilerin yarattığı dil, öznel dil, resimsel dil, giysilerinden argolarına kadar değil mi; topluma yumruk atan tavırları benim vazgeçemediğim şeyler, öğrenmek için can attığım şeyler. Şimdi bu adama baktığınız zaman yani bir katil ama arkasını okuduğunuz zaman, arka yüzüne baktığınız zaman bir insan. O mu, toplum mu suçlu? Neden o noktaya geldi, hangi şartlarda

geldi? Toplum bunları hesap etmeden kaba çizgilerle tasnif ediyor kurbanları, katilleri. Halbuki kurban da bir anlamda katilin iş ortağı olabiliyor, arkadaşı olabiliyor, toplum olabiliyor. Yani Bütün bunlar Dostoyevski'nin dediği gibi hepimiz herkes karşısında, her şeyden sorumluyuz, suçluyuz. Fayyum portrelerindeki şey o insanların en güzel dönemlerindeki suretleriyle ölüme hazırlanmaları bir yandan. Bu, yaşam ile ölüm diyalektiği arasında çok hassas, çok şiirsel bir ilişki. Bu iki nokta arasında büyük bir paralellik kurdum. Biri hayatında güzel, giyinmiş kuşanmış fotoğraf stüdyosuna gider gibi resmin karşısına oturmuş ama ölümü de düşünüyor yine, ölümü içselleştirmiş öbürü de en ateşli çağında ama modern bir dünyanın kaosu içinde suç işlediği için en güzel yaşlarında o portreleri çektiriyor. Yani bu diyalektik ilişki beni çok ilgilendirdi. O yüzleri üst üste getirdiğimde hem çağlar arası hem yaşam-ölüm diyalektiği açısından bir örgü oluşturabileceğimi düşündüm. Çünkü benim hep katmanlıdır hem çözümsel anlamda resimlerim ileri-geri gidebilen bir katman çokluğu içerir. Pentimentolarda da o var. Biçime dökülmesi en zor aşama, bir karede bir şey anlatan film gibi düşünün resim sanatını. Güzelliği, büyüü oradadır resim sanatının. Bir ikonografik yanı vardır zaten resmin. O teklüğinden gelen bir tapılası yanı, bir fetiş yanı vardır. Giysi benim için ayrı bir parantez biliyorsunuz. Aynı yüzler gibi bir gösterge, bir işaret alanı, bir çözümlene alanı giysiler de. İşte olduğumuz şeylerin, olmak istediğimiz şeylerin, kaybettiğimiz şeylerin sembolü, bir işaretler dili. E yüz de öyle. Gerçek bir yüz aslında, yüz bir maske. Hele yaşadığımız dönemde içi boşaltılmış dümdüz bir alan artık. İnsan yüzü, gerçek ifadesini unutmuş yüzler. Manipüle edilen, global değerler tarafından ifadesi moda aracılığıyla, güncel fetişler aracılığıyla kaşına gözüne varana kadar dizayn edilen, anlamı yeniden yaratılan yapma yüzler. Mesela o fayyumdaki gördüğünüz ifadelerin saflığını görebilir misiniz bugün. Yok, öyle bir insan yok, öyle bir duruş yok çünkü. İşte ona hasretiz biz. Suçlularda da o yok, suçlularda ne bir acındırma hali var. Ne bir yüceltme hali var, sadece bir şok hali var, bir travma hali var. Çeşitli sosyal yapılardan geliyorlar, ama yüzlerindeki ifade çok hakiki. Demek ki insanlar sadece büyük travmalar halinde kendileri olabiliyorlar, şok halinde insanlaşabiliyorlar. Öbürü hep yaşamak için edindiği maskeler yüzünde, giysiler vücudunda bunlar ayrı bir göstergeler alanı. Bunları hep kullandım ben. Yüz onun için benim açımdan hep merkez. Benim hep denediğim yüzler; safiyet, katlı yüzler, maskeler ve deforme olmuş yüzler, artık kimliği belirsiz hale gelmiş yüzler. Ama bunlar içinde benim tercih ettiğim şeyler o pentimentoda da insani pişmanlıklar. Pentimento pişmanlık demek İtalyanca'da. Mesela ressam bir şey çiziyor, boyuyor, beğenmiyor onu, üzerine bir boya katı atıyor, yeniden yapıyor, ama zamanla boya şeffaflaştıkça o etkiler alttan yüze vuruyor. Dolayısıyla birkaç katman aynı röntgen filmlerinde olduğu gibi üst üste geliyor. Bir fikrin oluşum sürecini de okuyorsunuz, bir yüzün farklı açılarını da okuyorsunuz o yapıtta. O bana çok heyecanlandırıcı gelmişti mesela o İtalya'daki iki yılım sonunda bende kalan tek şey o pentimento kavramı oldu. Tabii portreler muhteşem ama o katlı anlatım veya o dökülmüş freskoların altından sizin tahayyül edebileceğiniz yeni yüzler. Leonardo öyle yaparmış. Öğrencilerini düz bir duvarın önüne oturtur "Bana buradan bir portre çıkarın." dermiş sıvanın üzerinden. Hepsi böyle bakarlar, hayal güçlerini zorlarlar "Hocam, şurada bir şey görüyoruz." falan derlermiş. Ne hoş değil mi?

***** Video burada sona eriyor. *****